

Voor leerlingen met autisme en een verstandelijke beperking is het extra moeilijk om de wereld te begrijpen. In een klas zonder stress, met structuur, een gevoel van veiligheid en een positieve benadering komen deze leerlingen tot leren. De grootste verandering vindt echter bij de leerkracht plaats.

Eerst stress weg, dan pas leren

Door Pieter Reintjes

Kijk voor een filmpje over de Teacch-groep van Dynamica XL op leraar24.nl (zoek op: Teacch).

Ada Waal-Tol

'Wil je dat kinderen met autisme tot leren komen, dan heb je een heel andere onderwijsaanpak nodig,' zegt Ada Waal-Tol. Je moet bekende onderwijsvormen kunnen en durven veranderen, maar vooral erg goed reflecteren naar jezelf en je manier van handelen.

Het is heel belangrijk dat wij de kinderen vooraf duidelijk vertellen wat er gaat gebeuren om onrust in hun hoofd te voorkomen. Dat is tegelijk onze uitdaging, want als leerlingen niet goed tot werken komen of overprikkeld raken, dan zijn wij niet duidelijk genoeg geweest. Zij hebben ons nodig om de wereld om zich heen beter te leren begrijpen.'

Toename autisme

Ada en haar collega's merkten de laatste jaren dat er op school steeds meer kinderen niet goed tot leren komen. Onder andere autisme speelde daarin een rol.

'In 2015 zijn we bij de inservice autismedagen in België geweest en naar aanleiding daarvan zijn we ons gaan verdiepen in autisme, via trainingen en cursussen, onder andere van Suzanne Agterberg. Wat we vooral hebben geleerd is heel goed naar elk kind afzonderlijk te kijken en te bedenken wat we kunnen doen om zijn situatie te verbeteren.'

Veranderingen

In de groep is een groot aantal veranderingen doorgevoerd, legt Ada uit. De klasinrichting is nu rustiger, zonder allerlei werkjes op kasten en drukke posters aan de muren. Er zijn stille werkplekken in de klas en met behulp van picto's wordt de dagstructuur duidelijk gemaakt. Elk kind heeft zijn eigen kastje met werk en weet wat het in welke volgorde moet doen.

Ada: 'De kinderen zitten ook niet meer in een kring, maar apart, allemaal richting het digibord, zodat er zo min mogelijk afleiding is. De groep bestaat uit maximaal twaalf leerlingen. Wij hebben ook de methode aangepast en werken in één klas met verschillende niveaus.'

Ouders

De ouders nemen geen afscheid meer in de klas, maar in de gang. Dat geeft minder onrust in de klas, zegt Ada. 'We hebben elke zes weken contact met de ouders. Soms vaker, want we hebben de ouders in ons proces nodig. De ouders maken vaak een acceptatieproces door in het zich leren aanpassen aan het kind. Dat is wennen, hoewel er ouders zijn die er snel in meegaan. Zij hebben thuis ook een sterkere dagstructuur en picto's. Zij maken keuzes

St. Vincentiuschool

Ada Waal-Tol is leerkracht bij de St. Vincentiuschool in Volendam en staat voor de JRK-groep, de groep met jonge risicokinderen van 4-6 jaar. De St. Vincentiuschool is een school voor speciaal basisonderwijs en valt samen met acht basisscholen onder de Stichting Katholiek Onderwijs Volendam. De St. Vincentiuschool is zodanig ingericht, dat kinderen van 4-13 jaar, uit de regio Waterland, met vele uiteenlopende begeleidings- en onderwijsbehoeften adequaat worden opgevangen.

sintvincentius.nl

Birgit Knuvers

Vivian Groen

Zaan Primair

Birgit Knuvers en Vivian Groen zijn werkzaam bij Dynamica XL, onderdeel van de scholengroep 'Zaan Primair', die uit 26 zelfstandige scholen voor openbaar basisonderwijs bestaat. De Teacch-groepen zijn er voor leerlingen met autisme met een verstandelijke beperking en voor kinderen met autisme en een gemiddelde tot hoge intelligentie (Teacch Plus). Teacch: Treatment and Education of Autistic and related Communications Handicapped Children.

zaanprimair.nl

in het belang van hun kind door bijvoorbeeld weg te gaan van een verjaardag als het daar te druk is. Het gaat er ons om, dat het kind zich veilig en gelukkig voelt.'

Teacch

Birgit Knuvers en Vivian Groen werken vanuit de Teacch-aanpak die op duidelijkheid en voorspelbaarheid is gebaseerd. Vivian: 'Een kind moet zich veilig voelen wil het iets kunnen leren. Als leerkracht ga je aan de slag om dat behapbaar te maken, zonder overprikkeling of overvraging. En als het niet goed gaat, zoek ik de reden daarvoor bij mijzelf, want dan heb ik het niet duidelijk genoeg gemaakt.'

De Teacch-aanpak heeft inmiddels voor rustige klassen zonder prikkels en afleiding gezorgd, met pictogrammen met de dagindeling en een eigen werkplek met werk dat aansluit bij de (onderwijs)behoefte van het kind. 'Wij zijn een school voor zeer moeilijk lerende kinderen en daarom hebben we de standaardmethoden losgelaten. We kijken eerst naar het kind: waar heeft het behoefte aan? Dat kan lezen zijn, maar bijvoorbeeld ook motorische oefeningen. Sommigen volgen de methode 'Veilig leren lezen', maar dit wordt per leerling aangepast.'

Wens

Birgits wens is een training in de klas die op vaardigheden en/of gedrag is gericht. Bijvoorbeeld hoe een kind om hulp kan vragen. 'Daarnaast willen we heel graag nog een extra groep voor de kinderen met een nog lager niveau en autisme, waarbij veel aandacht aan zelfredzaamheid wordt besteed. Zo waren we een jongetje letters aan het leren, toen de moeder zei: 'Dat is fantastisch, maar ik wil graag dat hij zindelijk wordt.' Ik gun de kinderen meer zelfredzaamheid. Dat ze een beetje kunnen rekenen is belangrijk, maar als zij zichzelf kunnen aankleden, hebben deze kinderen, maar ook hun omgeving, daar baat bij.' ●

Reactie vanuit de Expertgroep door Suzanne Agterberg, autismespecialist en trainer in het (speciaal) onderwijs.

Als autismespecialist en trainer in het onderwijs word ik erg blij van deze voorbeelden van leerkrachten die bereid zijn, en in staat zijn, het autisme van hun leerlingen voorop te zetten. Vanuit de Expertgroep denken wij dat dit de enige manier is die recht doet aan deze leerlingen en ervoor kan zorgen dat zij tot leren komen. Dit vraagt echter om kennis van wat autisme is, zodat je die individuele ondersteuningsbehoeften ook goed gaat herkennen. De bereidheid om je handelen, en de omgeving hier vervolgens op aan te passen is de tweede stap. 'Anders durven doen' is een must bij deze leerlingen! Ik vind het fantastisch om te zien dat deze leerkrachten zich dat niet alleen zelf eigen hebben gemaakt, maar ook hun collega's en ouders hiertoe kunnen inspireren.

Meer informatie over de NVA-Expertgroep Autisme en Verstandelijke Beperking: autisme.nl of mail naar: expertgroeptvb@autisme.nl

De volledige flyer met kwaliteits-eisen van de Expertgroep ASS en VB is te downloaden via: autisme.nl > Over autisme > Doelgroepen > Verstandelijke beperking > Expertgroep